

# HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-209

## 25 NİSAN DÜNYA SITMA GÜNÜ

Sıtma, hayatı tehdit eden **önlenebilir** ve **tedavisi olan** bir hastalıktır. Yaygın olarak Afrika, Orta ve Güney Amerika, Karayiplerin bir kesimi, Asya (Güney Asya, Güneydoğu Asya ve Ortadoğu dahil), Doğu Avrupa ve Güney Pasifik bölgesinde yer alan geniş alanlarda görülmektedir.<sup>1</sup> Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre 2016 yılında 91 ülkede 216 milyon sıtma hastası bulunmaktadır. 2015 yılından beri 5 milyon vaka artışı vardır. Aynı yıl 445.000 sıtmaya bağlı ölüm görülmüştür. Dünya genelindeki sıtma vakalarının ve ölümlerin büyük bir kısmı Afrika'da (%90) yer almaktadır.<sup>1</sup> Ülkemizde ise 2013 yılından beri yerli sıtma vakası görülmemektedir. Yabancı ülkelere gelip ülkemizde tanı konan vaka sayısı ise 2016 yılında 209 vaka olarak bildirilmiştir.<sup>2</sup>

Dört farklı parazit türü sıtmaya neden olmaktadır. Bunlardan en ölümcül olanı Plasmodium falciparum adı verilen parazittir. Ülkemizde en sık görülen tür ise Plasmodium vivax'tır.<sup>3</sup> Sıtma; ateşli bir hastalıktır. Başlıca belirtileri; ateş ile başlayan titreme, terleme, baş ağrısı, bulantı, kusma, kas ağrısı, halsizliktir. Bu belirtiler aralıklı olarak tekrarlayabilir.<sup>4</sup>

Sıtmaya neden olan parazit insanlara anofel adı verilen sivrisineğin dişisinin ısırığıyla bulaşır. Anofel sivrisinekler daha çok güneşin batışından doğuşuna kadar olan zaman diliminde ısırırlar. Bulaşma sivrisinek ısırmasının yanı sıra kan nakli, organ nakli, iğne (şırınga) paylaşımı ile olur. Ayrıca gebe anneden bebeğine de bulaşabilir.

Ulusal sıtma kontrol programlarında, bu grupların özel durumları dikkate alınarak sıtma enfeksiyonlarından korumak için özel önlemler alınması gerekmektedir.<sup>3</sup> Bu önlemler:

- ✓ Başta sivrisinekler olmak üzere vektör kontrolü,
- ✓ Cibinlik kullanımı
- ✓ Sivrisinek ilaçlaması
- ✓ Riskli bölgelere seyahatten bir hafta önce başlayıp seyahat sırasında devam eden ilaçla korunma,
- ✓ Kıyafet seçerken sivrisinek ısırmasını önleyici açık renkli kıyafetler tercih etme,
- ✓ Pencerelere sineklerin girişini önleyecek tel takılması<sup>3</sup>

**Vektör kontrolü ve vakaların saptanıp tedavi edilmesi sıtma hastalığını önlemek ve azaltmak için ana stratejilerdir.** Belirli bir alandaki vektör kontrol müdahalelerinin kapsamı yeterince yüksekse, o zaman toplum genelinde bir koruma tedbiri sağlanacaktır.<sup>3</sup> Sıtma vakalarını bulup tedavi etmek de hastalığın kaynağı yok edilmesi sağlayarak hastalığın görülmesini önleyebilir. Böylece sivrisineklerin hasta insandan kan emerek sıtma parazitinini almasının önüne geçilebilecektir.

<sup>1</sup> [Internet] <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs094/en/> Erişim:23.04.2018.

<sup>2</sup> [Internet] <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/13183,sy2016turkcepdf.pdf?0>. Erişim:23.04.2018.

<sup>3</sup> Güler Ç, Akın L. Halk Sağlığı Temel Bilgiler Cilt 3, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2012.

<sup>4</sup> [Internet] <http://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/HastalikDetay/Sitma> Erişim:23.04.2018.

## HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-209

Dünya Sağlık Örgütü, Mayıs 2015 tarihinde “Sıtma için Küresel Teknik Strateji”yi yürürlüğe koyarak, risk altındaki tüm toplumların temel sıtma önlemlerine erişimini sağlama ve karar vericiler için sıtma izleminin önemini vurgulayan bir çerçeve çizmiştir. Bu strateji ile 2030 yılında küresel sıtma vaka sayısının ve ölümlerin %90 azaltılması hedeflenmektedir.<sup>5</sup>

25 Nisan, 2007 yılında Dünya Sağlık Asamblesinde üye devletler tarafından “Dünya Sıtma Günü” olarak belirlenmiştir. Her yıl sıtma hastalığının önlenmesi ve kontrolüne yönelik çalışmaların devamlılığına olan ihtiyacı vurgulamak ve toplumun hastalık ile ilgili bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla dünya genelinde çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.<sup>5</sup>

Dünya Sağlık Örgütü 2018 yılı için Dünya Sıtma Günü temasını, “**Sıtmayı Yenmeye Hazırız**” olarak belirlemiştir. Bu tema, küresel olarak sıtma ile uğraşan toplulukların, sıtmadan arınmış bir dünyanın ortak hedefini birleştirmek için kolektif enerjisini ve bağlılığını vurgulamaktadır. Bu temayla DSÖ, insanlığın en eski hastalıklarından biriyle mücadeledeki önemli ilerlemenin altını çizirken, 2017 Dünya Sıtma Raporu’nda ortaya konan endişe verici noktaların üzerinde durmaktadır.<sup>6</sup>

*Sıtmayı yenmeye hazırız.*



<sup>5</sup> WHO, Global Technical Strategy for Malaria 2016-2030, 2015 [Internet] <http://www.who.int/malaria/publications/atoz/9789241564991/en/>. Erişim:23.04.2018.

<sup>6</sup> [Internet] <http://www.thsk.gov.tr/guncel/haberler/204-zoonotik-ve-vektorel-hastaliklar-daire-baskanligi-haberler/dunya-sitma-gunu.html> Erişim:23.04.2018.